

↳ *Nyilas Atilla*

Deákpoézis, 2011

Hölgyeim és Uraim,

mielőtt rátérnék a pályázat értékelésére, szeretnék megemlékezni a tavalyi forduló óta elhunyt két személyről. Egyikük, Jancsó Noémi 2006-ban a kolozsvári Apáczai Csere János Elméleti Líceum végzős diákjaként II. helyezett lett a Deákpoézison. Akkori versei közül nekem az *Álom* című tetszett a legjobban, mely arra a költői képre fut ki, hogy „az ablakok között / magában dzsúdózott / a jéghideg”. Később az erdélyi irodalom új nemzedékének képviselőjeként, a Bretter György Irodalmi Kör elnökeként is halhattunk róla. Másikuk, Málík Roland 2005-ben a zsűri tagja volt. Úgy él bennem szereplése, hogy míg én beszédemben közhelyeket pufogtattam, neki akkor is sikerült valami lényegbevágót mondania — de nem tudom pontosan fölidézni, erős benyomás maradt inkább csak belőle, és egy gondolat, hogy az egyes verseket úgy igyekezett megítélni, mennyiben tudták teljesíteni, amit magukra vállaltak. Egyidejűleg pedig azt jegyeztem le fölszólalásából, hogy „nyers boldogság, vad reménytelenség” — mintha ezen elementáris érzelmek megnyilatkozásait kereste volna a versekben. Fájdalmasan hamar veszítettük el mindkettőjüket — Jancsó Noémit huszonkét, Málík Rolandot harmincöt évesen. Kérem, hogy e két magyar költő-író emléke előtt csendesen, állva tisztelegjünk.

Köszönöm.

S most az idejű terméssről: jó érzéssel gondolok rá. Nyolcvanhat pályázat érkezett, ennyien, középiskolás, elvéve általános iskolás diákok vették a fáradságot, hogy verset küldjenek. S valószínűleg vannak, akik nálunk nem, de a patinásabb sárvári diákpályázaton indultak, és talán még többen, akik bár alkotóként is foglalkoznak irodalommal, nem éltek ezekkel a lehetőségekkel. Igen, jó érzés évről évre megtapasztalnom, hogy ami nekem fontos, újabb és újabb fiataloknak szintén az. Iskoláknak, tanároknak nagy szerepe van ebben. Többen pályáztak a budapesti Jelky András Ruhaipari és Művészeti Szakközépiskolából, a debreceni Medgyessy Ferenc Gimnázium és Művészeti Szakközépiskolából, a gyöngyösi Berze Nagy János Gimnáziumból, a jászberényi Terplán Zénó Műszaki és Közgazdasági Szakképző Iskolából. Balassagyarmati, barcsi, ceglédi, esztergomi, gyulai, hatvani, kazincbarcikai, kecskeméti, makói, monori, orosházi, salgótarjáni, szegedi, tiszavasvári intézmények jelölhetőek a 2011-es Deákpoézis térképén. Magáról Miskolcra legalább hét. A Debreceni Egyetemet a Kossuth Lajosról, az Eötvös Loránd Tudományegyetemet a Radnóti Miklósról és az Apáczai Csere Jánosról elnevezett gyakorlógimnáziumok pályázói képviselték.

Nehéz dolog általánosságban értékelni egy pályázatot, pláne úgy, ha nem akarom kikövetkeztethetővé tenni, kik a díjazottak, hiszen az eredményhirdetés a szokásos koreográfia szerint csak az én beszédem után következik. Ha úgy nézem, majd minden vagy minden pályázatban találok valamit — nincs mit csodálkozni ezen, hiszen mindet érző ember írta. Ugyanakkor széles a spektrum. Minőségileg a legelső próbálkozásoktól az egészen jó versekig — időnként az is megfordult a fejemben, miért nem ír elő több verset a kiírás, hogy többet olvashassak valakitől —; mintáikat tekintve, úgy tűnik föl, a XIX. századtól napjainkig terjed. A még régebbi korok irodalma mintha kevésbé hatott volna itt; hanem kis merészséggel akár egy zajló paradigmaváltás nyomait is fölfedezni vélhetem.

Az is érdekes, milyen utat járnak be, akik több évben részt vesznek a Deákpoézisen. Van, akinek a munkáin nem látszik fejlődés, míg más határozott javulást mutat föl, és olyan is van, aki nagyon erősen indít, de később már nem tartja a kezdeti színvonalat. Adódhat ez abból, hogy éppen néhány erőtlenebb darab van csak neki kéznél, mert a többi máshova adta — vagy lehet valóban hanyatlás jele, esetleg elhallgatás előjele. Mélyen belém vésődött, amit úgy két évtizede Berkes Erzsébettől olvastam, úgy emlékszem, a *Mozgó Világban* — valami olyasmit írt, hogy az induló költőt három fő veszély fenyegeti: a közöny, a kudarc és a siker. És nem is olyan egyszerű kérdés, melyik veszélyesebb, melyik kevésbé.

E szöveg a pályázat 2011. április 8-i, miskolci eredményhirdetésére készült.

Kiírói: a Telemi Tehetségfondozó Kollégium és — idén először — a Műút szerkesztősége.

A díjazottak: I. helyezett: Kemény Lili, II. helyezett: Juhász Erika, III. helyezett: Borda Réka, különdíjasok: Apóh Zsófia, Böszörményi Berill Nóra, Iván Zsuzsanna, Lípics Barna, Miklya-Luzsányi Eszter, Rálik Alexandra, Szabó Márton.

A zsűri tagjai: Mándoki György, Nyilas Atilla, Zemlényi Attila.

↳ *Juhász Erika*

Tudom, butaság,

de amikor úgy hiszem,
a suttogás is ordítani tud.
Mint ahogy a filmekben nézik a Holdat,
a Hold pedig beszél,
súg valamit a víznek,
amitől a selyemfodrok lesznek,
amit a kagylók beszürcsögnek,
amikor épp elfordulnak a kamerák,
és kialszanak a stúdióvakuk.
Aztán a kagylókból azok a gyöngyszemek,
amiket a nyakunkba fűzünk,
a mellünkön hordunk,
és csimpaszkodnak,
akár a ragadós nyári esték,
a ragadós nyári esték férfikarmai.
Felbögnek,
sírnak,
gyermekek,
férjek,
apák,
nagyapák,
de mindnek olyan a könnye,
amilyen a gyöngy a nagy folyóban,
amikor a nagy folyó suttog valamit,
amikor a stúdióvakuk feketék.

↳ *Kemény Lili*

A Küldött

Új dolgok már nem kezdődnek,
csak a megkezdett szálak elvarrása zajlik,
kibomlanak a fonatok, elvékonyodnak,
lesétálunk Majával a partig.
„Ha az utolsó szál is elhal, akkor vége,
tartsuk életben az utolsó szálát!”
„Keressünk egy hosszú ügyet, ami megtart!”
De ekkor megtalál egy árnyékállat.
Ő már nem ügy, csak egy küldött,
azért jön, hogy minket lebeszéljen.
„Minek elodázni a dolgok végét?
Mit nyernétek ti az egészen?
Ügyis csak a gyűlölet tart ki évszázadokig,
és az utolsó ügy tényleg gyűlölet legyen?
Mellesleg pedig tart még egy ügy,
egy sokkal hosszabb, túl a tiéteken.
Nem messze innen párszázezren
törzseket irtanak, aztán egymást.
Menjetez inkább haza csendben.”
Ezeket mondja, aztán otthagy.
Összenézünk a folyóparton,
mégiscsak jobb lesz, ha megpróbáljuk,
gyűlöljük egymást ürügy nélkül,
ki bírja tovább? majd meglátjuk.
Gyűlölöm Maját, vagyis igyekszem,
hátha ez ment meg végül mindent.
Figyel minket egy pár hideg szem,
az árnyékállat még mindig itt van.
Azt hiszem, fél tőlünk, mint mi tőle.
Az előbb is köddé vált, meg ne lássam.
Évekig bujkálunk egymás elől,
mint két nemi élet egy lakásban.

▸ *Borda Réka*

Cukrot öntöttünk a viaszba

Blankával cukrot öntöttünk a kiömlött viaszba.
A viaszból aztán golyót gyúrtam
Hideg, emberízű ujjaimmal.
Nem volt nagy, feltűnő sem,
De tökéletes volt.
Igenis, a legszebb golyó, amit életemben láttam,
Pedig csak egy zacskó keksz
Meg egy ízetlen tea közben gyurmáztam
Oda sem figyelve,
Elmélázva,
Blanka kezét nézve,
Amint megpróbál új világokat felfedezni,
És arról álmodozik, hogy híresek leszünk egyszer még...

Igen, ez „blankás” gondolat,
S azóta is lappang itt fejemben,
Mint egy belélegzett cigarettavég:
Fekete-fehér csíkos,
Elegáns arany gombokkal,
És elérhetetlen,
Mint egy simogatás attól,
Aki más nőnél akasztja fel a kalapját
Egy fogasra;
Én mégis hiszek neki,
Olyan meggyőzően adja elő
Igazát, hogy:
Igen, egyszer még úgy összeolvasztjuk
A cukrot, meg a viaszt, meg a „valamicsodát”,
Hogy onnantól dolgoznunk sem
Kell már soha az életben.
Ó, mi elkeseredett fenevadak,
Áldott jó szívű némberek...

Blanka, tudod, Blanka,
Csak attól félek én,
Hogy nemsokára elfogy a tea
Vagy egyszeriben meggyízú lesz,
Ahogy ígérték,
Vagy a gyertyák talpig égnek hirtelen,
És csak mi maradunk ott annál az asztalnál
Kiürített mellkas-üregünkkel,
Olvadó, csorgadozó bőrrel arcunkon,
Miközben cukrot
Próbálunk szórni,
S belőle új formákat nyomkodni,
Kiömlött,
Megdermedt,
Ujjlenyomatos lelkünkbe.

▸ *Apóh Zsófia*

Magyarázat

Fel akartam kelni tíz évvel korábban,
csak hogy csináljak magamnak lelket.
Hogy mire te is felkelsz, már rég kész legyen.
Azért akartam lelket csinálni,
hogy aztán már nyugodtan szerethesselek.

De megsajnálta az ébresztőórám,
és hagyott még éveket aludni.

▸ *Miklya-Luzsányi Eszter*

Öregedő dal

Néha eszembe jut, hogy megöregszem.
Élére vasalt kosztümnadrágomon
keresztülvillan egy-egy ólomcomb,
bőröm meggyűrve olvad a ráncokra,
hadd legyek a régi panoptikum bölcs Salamonja.
Égő szememre olajat öntök, lobbanjon
csak be, amíg tud, kiszáradt
számba ostya kerül, lassan
áztatja át az a kis nyál, ami még maradt,
hadd legyek omladozó kőszobor
repedt zománcú kék szemekkel.
Fülem mögé megszokásból virágot
teszek, száradjon ki ott,
hadd legyek egy régi, elfelejtett
faliszőnyeg, mibe beleszótték
emlékeiket az indiánok.
Száraz kezembe legyezőt veszek,
hogy akármikor kiolthassam magam,
hadd legyek az utolsó gésa,
aki elmúltában még egyet lobban.
Görnyedt háttal ülök, fehér függöny
mögül szemlélem a fekete világot,
hadd legyek a rühes, kivert egyiptomi macska.
Esténként ágyamban mellettem
szuszog elmúltában a férfitör,
hadd legyek az egyetlen, aki nem
egyedül létezik és múlik.